

Oplegvel

1.	Onderwerp	Zuidvleugel Zichtbaar Groener		
2.	Rol van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland	☒ Basistaak		
3.	Regionaal belang	De oorspronkelijke doelstelling van de ZZG is om de recreatiemogelijkheden uit te breiden en natuur- en landschapswaarden te versterken. Het beoogd effect van dit voorstel is om de uit dit project resterende middelen alsnog voor dit doel in te zetten.		
4.	Behandelschema:	Datum: Informerend	Datum: Adviserend	Datum: Besluitvormend
	DB Colleges PHO DB Gemeenteraad DB AB Gemeenteraad		25 mei 2016	28 april 2016 (9 juni 2016) 6 juli 2016
5.	Advies PHO	PHO Bestuur en Middelen 25 mei 2016 – aanpassing beslispunten PHO Natuur Landschap Recreatie 25 mei 2016: Akkoord		
6.	Reden afwijking eerdere besluitvorming en wijze afwijken	De middelen kunnen niet meer ingezet worden zoals bedoeld bij de storting.		
7.	Essentie van het voorstel <i>(annotatie zoals op agenda staat)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis te nemen van het afronden van de overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener. 2. Te constateren dat hiermee een resterend bedrag van € 156.060 vrijkomt. 3. Te constateren dat het wenselijk is deze middelen weer beschikbaar te stellen ten behoeve van natuur, landschap en recreatie. 4. In te stemmen met het inzetten van deze middelen voor recreatieve voorzieningen en natuur- en landschapselementen bij particulieren. 5. Hiertoe de resterende regionale middelen voor ZZG specifiek te reserveren voor een passende bestemming binnen het geografische gebied van de gemeenten, die aan ZZG hebben bijgedragen. 6. Over deze bestemming samenwerking zoeken met geëigende instanties, zoals het Landschapsfonds Holland Rijnland. 7. In een samenwerkingsovereenkomst met deze instantie de inhoudelijke doelen en gemeenten waar de middelen voor bestemd zijn, vast te leggen. 8. Deze samenwerkingsovereenkomst ter vaststelling voor te leggen aan het AB in oktober 2017. 		
8.	Inspraak	☒ Nee		
9.	Financiële gevolgen	☒ Binnen begroting Holland Rijnland, storting in reserve		
10.	Bestaand Kader	Relevante regelgeving:		

		<p>Eerdere besluitvorming:</p> <ul style="list-style-type: none"> -AB 12/10/2005: vaststellen ZZG-overeenkomst voor 8 projecten in Holland Rijnland en regionale bijdrage voor 4 van deze projecten -DB/PHO in 2008, 2009, 2010: voortgangsrapportages (2009: fasering 5 (deel)projecten) -DB/PHO in 2012: herijking van projectenpakket ZZG door PZH – 7 projecten zijn geschrapt, voor 3 geschrapte (deel)projecten nog mogelijkheid voor alternatieve financiering <p><u>Eerdere besluitvorming Landschapsfonds:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -AB 17/2/2010: toezegging van DB om een regeling voor groenblauwe diensten te onderzoeken, n.a.v. een amendement op het Regionaal Groenprogramma -AB 20/6/2012: besluit om samen met de provincie Zuid-Holland te werken aan het instellen van een Gebiedsfonds groenblauwe diensten en € 100.000 (uit het rekeningresultaat 2011) vast te leggen als reservering voor dit gebiedsfonds. -AB 25/6/2014: instemmen met oprichting Landschapsfonds Holland Rijnland en vrijmaken van de reservering ten bate van het Landschapsfonds
11.	<p>Lokale context (in te vullen door griffier)</p>	

Adviesnota AB

Vergadering: Algemeen Bestuur
Datum: 6 juli 2016
Tijd: 20:00-23:00
Locatie: Gemeentehuis Oegstgeest
Agendapunt: 06
Kenmerk: ADV-16-00728

Onderwerp:

Zuidvleugel Zichtbaar Groener (ZZG)

Beslispunten:

1. Kennis te nemen van het afronden van de overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener.
2. Te constateren dat hiermee een resterend bedrag van € 156.060 vrijkomt.
3. Te constateren dat het wenselijk is deze middelen weer beschikbaar te stellen ten behoeve van natuur, landschap en recreatie.
4. In te stemmen met het inzetten van deze middelen voor recreatieve voorzieningen en natuur- en landschapselementen bij particulieren.
5. Hiertoe de resterende regionale middelen voor ZZG specifiek te reserveren voor een passende bestemming binnen het geografische gebied van de gemeenten, die aan ZZG hebben bijgedragen.
6. Over deze bestemming samenwerking zoeken met geëigende instanties, zoals het Landschapsfonds Holland Rijnland.
7. In een samenwerkingsovereenkomst met deze instantie de inhoudelijke doelen en gemeenten waar de middelen voor bestemd zijn, vast te leggen.
8. Deze samenwerkingsovereenkomst ter vaststelling voor te leggen aan het AB in oktober 2017.

Inleiding:

Op 12 oktober 2005 heeft het Algemeen Bestuur de overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener (ZZG) vastgesteld en ingestemd met de regionale bijdrage. Met deze overeenkomst besloten Rijk, provincie en regio om negen groene recreatiegebieden in (toenmalig) Holland Rijnland te ontwikkelen en hier middelen voor te reserveren.

In 2009 heeft de provincie Zuid-Holland echter een bezuinigingsronde doorgevoerd. Vervolgens kondigde het Rijk op 20 oktober 2010 aan fors te bezuinigen op natuur en landschap, waaronder de ecologische hoofdstructuur (EHS) en recreatie om de stad (RODS), dat in Zuid-Holland ondergebracht was in de overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener. Door deze twee bezuinigingsronden viel 75% van de financiering onder de projecten weg en kon een deel van de ZZG-projecten in Holland Rijnland niet of slechts in versoepelde vorm uitgevoerd worden. Provincie, (toenmalig) Holland Rijnland en gemeenten hebben uiteindelijk via de ZZG-overeenkomst een financiële bijdrage aan vier van de negen projecten gegeven. Hierdoor is slechts een klein deel van de oorspronkelijk gereserveerde middelen besteed. Zie bijlage 1 voor meer achtergrond informatie.

Op 12 juni 2012 heeft het Dagelijks Bestuur besloten dat, als er definitief duidelijkheid is over het wel of niet realiseren van de ZZG-projecten, zij het Algemeen Bestuur zal vragen een besluit te nemen over de bestemming van de resterende middelen. De provincie heeft vorig jaar de finale afronding van ZZG per brief bevestigd (zie bijlage 2). De gemeente Kaag en Braassem is na

jarenlange onduidelijkheid in najaar 2015 begonnen met de uitvoering van het project Ghoybos. Van de totale storting van de gemeenten voor ZZG-projecten resteert nu definitief €156.060. De vraag ligt nu voor wat er met de resterende middelen gaat gebeuren. Voorgesteld wordt om het resterend budget te reserveren ten behoeve van het Landschapsfonds Holland Rijnland.

Beoogd effect:

De resterende middelen te behouden voor de oorspronkelijke doelstelling van de ZZG om de recreatiemogelijkheden uit te breiden en natuur- en landschapswaarden te versterken.

Argumenten:

1.1 Er zijn 5 ZZG-projecten gerealiseerd

Bentwoud en Duivenvoordecorridor zijn ingericht met financiering via ZZG maar zonder financiering van Holland Rijnland. Voor Oostvlietpolder (Leiden), Vosse- en Weerlanerpolder (Hillegom) en Ghoybos (Kaag en Braassem) is alternatieve financiering gevonden bij de provincie (Europese subsidie en provinciaal geld) en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Holland Rijnland heeft hieraan € 118.300 bijgedragen in het kader van de ZZG en € 807.876 in het kader van het Regionaal Groenprogramma. Zie bijlage 3 voor het projectenoverzicht.

1.2 In de overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener staat de einddatum 1 januari 2014.

De provincie bevestigt de finale afronding van de Zuidvleugel Zichtbaar Groener in haar brief van 5 maart 2015 (bijlage 2).

1.3 De provincie heeft een nieuwe werkwijze gevonden voor het realiseren van groenprojecten.

De provincie geeft in haar Uitvoeringsprogramma Groen een programmafinanciering aan landschapstafels door het afsluiten van Gebiedsdeals. Het westelijk deel van Holland Rijnland zit midden in de uitvoering van het Regionaal Groenprogramma. Het cluster Rijn- en Veenstreek heeft het flexibel Meerjarenprogramma 2016-2021 vastgesteld.

2.1 De gemeenten hebben een aanvullende bijdrage gestort voor de uitvoering van de negen projecten in de Overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener.

Voor de regionale bijdrage aan de negen projecten hebben de (destijds twaalf) gemeenten tussen 2007 en 2010 in totaal €274.360 bij Holland Rijnland gestort. Dit betreft geormerkt geld voor dit doel, dat met deze Overeenkomst was verplicht. Van de totale storting van de gemeenten voor ZZG-projecten resteert nu definitief €156.060. De vraag ligt nu voor wat er met de resterende middelen gaat gebeuren.

2.2 Besteding van de middelen via de Overeenkomst ZZG is niet meer mogelijk.

De uitvoering van de Overeenkomst is gemandateerd aan het Dagelijks Bestuur. Door het wegvallen van de bijdragen van Rijk en provincie kan het Dagelijks Bestuur de besteding van de regionale ZZG-middelen niet meer via dit mandaat uitvoeren. Daarom legt het Dagelijks Bestuur dit voorstel voor aan het Algemeen Bestuur.

3.1 Met het programma ZZG wilden partijen groen- en/of recreatiegebieden om de stedelijke gebieden inrichten.

ZZG werkte via grondverwerving en inrichting aan de verbetering van recreatie, natuur en landschap. De overheid verzorgde en bekostigde vervolgens het beheer en onderhoud van deze terreinen. De inrichting van de recreatiegebied had als doel het landelijk gebied bereikbaar, aantrekkelijker en toegankelijker te maken. De regionale bijdrage was bestemd voor deze doelrealisatie.

4.1 Het beleid voor natuur, landschap en recreatie is gewijzigd.

De (Rijks)overheid wil tegenwoordig de groen- en recreatiedoelen bereiken via particulier initiatief, via netwerken en knooppunten. Holland Rijnland heeft hierop de afgelopen jaren ingespeeld met ondersteuning van particulier initiatief voor recreatie- en groenontwikkeling.

De afgelopen jaren zijn mede hierdoor verschillende organisaties ontstaan: De Groene Klaver (agrarisch natuur- en landschapsbeheer), Vereniging Groene Hart West (recreatieve bestemmingen en activiteiten in het buitengebied bij ondernemers) en het Landschapsfonds Holland Rijnland (fondsvererving en –beheer ten bate van beheer en onderhoud van natuurlijke of recreatieve elementen op particulier terrein).

4.2 Gewijzigd beleid vraagt om gewijzigde inzet van middelen.

Door de beleidswijziging is niet langer de overheid eigenaar en beheerder van openbaar toegankelijke gebieden voor recreatie, natuur en landschap, maar blijven de (meestal) agrariërs de grondeigenaar. Het beheer van recreatievoorzieningen en natuur- en landschapselementen ligt hierdoor bij deze grondeigenaren. Zij hebben wel kosten aan het verlenen van deze groenblauwe diensten, maar verkrijgen hiervan geen inkomen. Voor de realisatie van de regionale doelen voor een toegankelijk en waardevol buitengebied is de inzet van middelen ten bate van de ondersteuning van deze grondeigenaren van toegevoegde waarde. Voor het openbaar toegankelijk houden van recreatieve netwerken en de in stand houding van het landschap hebben gemeenten en regio een verantwoordelijkheid.

5.1 Het instellen van een reserve maakt het mogelijk het geld op regionaal niveau te behouden.

Met de reservering kan Holland Rijnland het geld vastzetten en ondertussen werken aan de definitieve besteding binnen het doel van de reserve. Het Algemeen Bestuur beslist over het vrijmaken van het geld uit de reserve. Zie bijlage 4 voor de begrotingswijziging om deze reserve in te stellen.

6.1 Het Landschapsfonds Holland Rijnland is een schakel in de nieuwe manier van werken in het groen.

Het Landschapsfonds ondersteunt particulier initiatief door overeenkomsten af te sluiten over de financiering van het beheer en onderhoud van natuurlijke of recreatieve elementen op particulier terrein. Zie bijlage 5 voor nadere informatie over Stichting Landschapsfonds Holland Rijnland.

6.2 De doelen van het Landschapsfonds komen overeen met de doelen van ZZG.

Doel van het Landschapsfonds Holland Rijnland is om grondeigenaren te ondersteunen hun land open te stellen voor wandelaars (boerenlandpaden) of kanoërs. Het Landschapsfonds heeft daarnaast als doel boeren en andere grondgebruikers te ondersteunen om onrendabele, maar fraaie en natuurlijke landschapselementen, zoals pestbosjes en bloemrijke bermen, in stand te houden. Het fonds doet dit door het afsluiten van beheerovereenkomsten met de grondeigenaar over deze groenblauwe diensten. Het landschap wordt hierdoor beter bereikbaar, aantrekkelijker en toegankelijker.

6.3 Door het ZZG-geld toe te vertrouwen aan het Landschapsfonds Holland Rijnland realiseert Holland Rijnland de oorspronkelijke doelstelling.

Het ZZG-geld was bedoeld om het buitengebied toegankelijk en aantrekkelijk te maken. De ZZG projecten moesten ervoor zorgen dat de bewoners uit de stedelijke agglomeratie de mogelijkheid kregen van het landschap te genieten en te recreëren in het groen. Grondvererving en inrichting waren de toenmalige manier om dit te bereiken. Tegenwoordig is samenwerking met de grondeigenaren en het creëren van netwerken met Toeristische Overstappunten (TOP) en recreatieve transferia de manier om inwoners en recreanten in het buitengebied te bedienen. Het Landschapsfonds Holland Rijnland heeft hierin nu een belangrijke rol.

7.1 De gemeenten kunnen sturen op de besteding van de middelen door dit in een samenwerkingsovereenkomst vast te leggen

In de samenwerkingsovereenkomst kunnen afspraken vastgelegd worden over de inhoudelijke besteding van de middelen en het geografische gebied waar deze middelen besteed mogen worden. Hiermee kan worden bewerkstelligd dat de middelen ook besteed worden in de gemeenten die oorspronkelijk hebben bijgedragen aan ZZG. Het Landschapsfonds of een andere instantie, waarmee deze overeenkomst wordt afgesloten, verantwoordt jaarlijks hoe zij de middelen besteed heeft.

8.1 Het Landschapsfonds bevindt zich in een opstartfase en moet haar meerwaarde de komende tijd bewijzen.

Het Landschapsfonds is opgericht in 2015 en heeft in dat jaar nog weinig activiteiten ondernomen. In 2016 e.v. zal het Landschapsfonds verder groeien en meer activiteiten ondernemen. Door het geld te reserveren en pas in het najaar van 2017 een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan, heeft het Landschapsfonds tijd om te laten zien wat hun meerwaarde voor landschap en recreatie in Holland Rijnland is.

Kanttekeningen:

1.1 Projecten uit de overeenkomst ZZG zijn gedeeltelijk gerealiseerd.

In 2009 hebben Provinciale Staten ingestemd met de fasering van 4 ZZG-projecten binnen Holland Rijnland. In datzelfde jaar hebben Provinciale Staten met amendement 98 € 16 miljoen extra beschikbaar gesteld voor een versnelling van de uitvoering van de groenopgave. Samen met Leiden heeft Holland Rijnland (en Nieuwkoop, toen nog Rijnstreekberaad) goed gebruik weten te maken van deze middelen. Slechts in één geval betrof dit een gefaseerd ZZG-project, namelijk Oostvlietpolder. Zie bijlage 3. Het Rijk heeft in 2010 € 600 miljoen bezuinigd op het Investeringsbudget Landelijke Gebied (ILG). Hierdoor verviel de Rijksbijdrage onder de ZZG-overeenkomst. In 2012 hebben Gedeputeerde Staten een herijkt projectenpakket vastgesteld, waarbij de vier eerder gefaseerde en nog twee projecten helemaal zijn vervallen.

5.1 Niet alle gemeenten hebben bijgedragen aan de overlopende passiva ZZG.

Alleen de gemeenten die in 2005 waren aangesloten bij Holland Rijnland hebben de regionale bijdrage gestort. Voor de uitvoering van ZZG-project Bentwoud buiten de toenmalige regio, hebben gemeenten een eigen bijdrage geleverd. De gemeenten in de Rijn- en Veenstreek (met name Alphen aan de Rijn) hebben via het Landschapsfonds Alphen zelf ook geld geïnvesteerd in beheer van landschapselementen op particuliere grond. Dit levert een zekere vereffening op. De beide landschapsfondsen zijn bezig om tot gezamenlijke inzet in de regio te komen. Holland Rijnland kan als voorwaarde stellen dat het Landschapsfonds of de andere instantie het geld besteedt binnen de gemeenten, die eraan hebben bijgedragen.

7.1 Het Landschapsfonds is nog jong.

De Stichting Landschapsfonds Holland Rijnland is in 2015 opgericht als direct resultaat van besluiten van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland in 2010, 2012 en 2014. Het Landschapsfonds is een middel om geld beschikbaar te maken en houden. Holland Rijnland heeft eind 2015 een eerste storting gedaan van € 100.000 voor het onderhouden van circa 75 km boerenlandpad tot 2020. Uiteindelijk zorgt het Landschapsfonds voor de duurzame financiering van alle groenblauwe diensten in Holland Rijnland. Het fonds is op zoek naar private partners om geld uit de markt te verwerven. Samenwerking met het Hoogheemraadschap rond de blauwe diensten moet ook tot groeien van het kapitaal gaan leiden. Ideaal is een situatie waar het fonds de lopende verplichtingen kan financieren uit het rendement van het hoofdkapitaal. Deze positie heeft het Landschapsfonds (nog lang) niet kunnen bereiken, zodat het inteert op de beschikbare middelen. Een aanvullende regionale bijdrage geeft het fonds meer tijd om aan fondsverwerving te werken en onderwijl wel geld uit te geven via beheersovereenkomsten voor groenblauwe diensten. Bij de daadwerkelijk beschikbaarstelling van de middelen bij de vaststelling van de

samenwerkingsovereenkomst in oktober 2017 is er meer zicht op de effectiviteit van het Landschapsfonds.

Financiën:

In de overlopende passiva Zuidvleugel Zichtbaar Groener resteert een bedrag ter grootte van €234.360. In de ZZG-overeenkomst was een regionale bijdrage van €78.300 voorzien voor het project Ghoybos. Het resterende bedrag à €156.060 zal Holland Rijnland (na besluit van het Algemeen Bestuur) in een reserve storten. Hiervoor is een begrotingswijziging nodig, zie bijlage 4.

Communicatie:

Persbericht over besluit AB, website Holland Rijnland

Evaluatie:

Holland Rijnland sluit een bestuursovereenkomst met het Landschapsfonds of een andere instantie over besteding van de middelen. Het Landschapsfonds Holland Rijnland of die andere instantie verantwoordt haar uitgaven in een jaarlijkse rapportage.

Bijlagen:

Bijlage 1. Achtergrondinformatie ZZG

Bijlage 2. Brief van de provincie Zuid-Holland over het ontbinden van de overeenkomst
ZZG d.d. 5 maart 2015

Bijlage 3. Herijkt projectenoverzicht ZZG en amendement 98

Bijlage 4. Begrotingswijziging 2016

Bijlage 5. Nader informatie Stichting Landschapsfonds Holland Rijnland

**Vergadering Holland Rijnland
Algemeen Bestuur
Besluit**